MAANKÄYTÖN VAIKUTUKSET PORONHOIDOSSA JA PORONHOIDON HUOMIOIMINEN MAANKÄYTÖSSÄ

Mika Kavakka
Kemin-Sompion paliskunta

Anne-Mari Värriö

KEMIN-SOMPIO

- Suomen suurin paliskunta
- Pinta-ala 5600 km2
- 150 poronomistajaa
- Suurin sallittu eloporomäärä 12 000 eloporoa
- 5500-10000 teurasporoa /vuosi
- 75 % poroista täysin luonnonlaitumilla ympäri vuoden
- Paliskunnan rakenteet ovat muodostuneet porojen luontaisen laidunkierron pohjalta

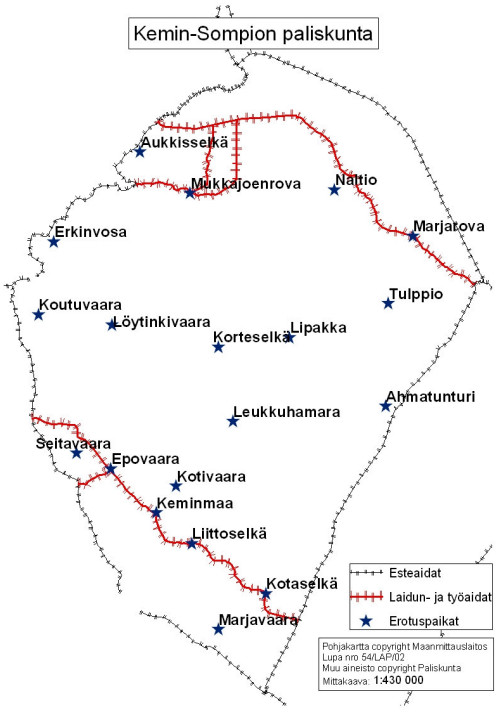

- Toimiva laidunkierto edellytys täysin luonnonlaitumiin perustuvalle poronhoidolle
- Riittävät jäkälä- ja luppoalueet välttämättömiä porojen selviämiselle talvikuukausista
- Muutokset maankäytössä vaikuttavat aina poronhoitoon

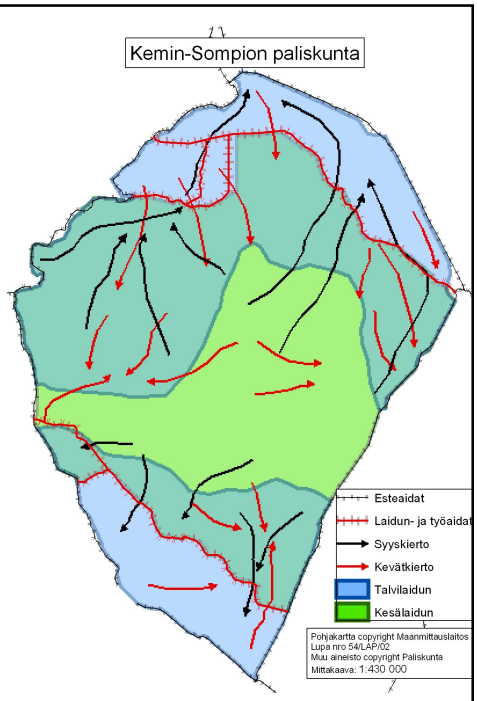

Muut maankäyttäjät ja niiden vaikutukset

- Metsätalous
- Matkailu
- Liikenne
- Energiatalous
- Puolustusvoimat
- Kaivostoiminta
- jne

Metsätalous

- Tehometsätalous on ollut suurin poronhoidon toimintaedellytyksiin vaikuttanut tekijä
- Maanmuokkaus ja luppokuusikoiden hakkuut ovat tehneet laajoilla alueilla mahdottomaksi porojen pitämisen ympärivuotisesti luonnonlaitumilla → poronomistajat on pakotettu ruokkimaan poroja talvikuukausina
- Maanmuokkauksen takia jäkäliköiden pinta-ala pienentynyt → aiheuttaa kovempaa laidunpainetta jäljellä oleville alueille
- Suojelualueet ovat olleet joidenkin paliskuntien pelastus
- Suojelualueiden ulkopuolella säästyneet vähäiset vanhat metsät ja luppokuusikot tuottaisivat pitkässä juoksussa paremmin porojen ruokana kuin kertakäyttöisenä sellukattilassa
- Poronhoidon ja metsätalouden välisessä yhteistyössä on menty parempaan päin, mutta edelleen tulee ajoittain karkeita virheitä jo sovituissa asioissa

Matkailu

- Infrastruktuurin lisääntyminen aiheuttaa laidunmenetyksiä
- Häiriövaikutukset laajentavat vaikutusalueen suuremmaksi
- Lisääntynyt liikkuminen porojen laidunalueilla → laidunrauhan menettäminen
- Alueellisia eroja (matkailukeskukset, erämaamatkailu)

- Ristiriidat hyvin pitkälle ratkaistavissa sopimalla käytännöistä poronhoidon ja matkailun kesken

Energiatalous

- Vesirakentaminen, tuulivoima, turvetuotanto

- Infrastruktuurin lisääntyminen aiheuttaa laidunmenetyksiä
- Häiriövaikutukset laajentavat vaikutusalueen suuremmaksi → laidunrauhan menettäminen

Kaivostoiminta

- Uusi suuri uhka poronhoidolle
- Haitalliset ympäristövaikutukset
- Infrastruktuurin lisääntyminen aiheuttaa laidunmenetyksiä ja voi estää luontaisen laidunkierron
- Häiriövaikutukset laajentavat vaikutusalueen suuremmaksi → laidunrauhan menettäminen
- Liikennemäärien kasvaminen lisää porovahinkoja
- Kaivostoiminnan aiheuttamat imagohaitat luonnontuotteille

- Lyhytnäköinen kaivostoiminta voi jopa tuhota jo olemassa olevia elinkeinoja

Poronhoidon huomioiminen maankäytössä

1) Neuvottelut metsähallituksen kanssa, LVS

- Pienehköt vaikutusmahdollisuudet neuvotteluissa
- Metsähallituksen liian kovat tulostavoitteet, uudistushakkuut
- Toiveena keveämpi metsänkäsittely, hakkuutähteiden keruu, luppokuusikoiden säästäminen tietyillä alueilla, taimikonhoitoon panostaminen

2) Kaavoitusprosessit (maakunta, kunta)

- Poronhoitolain mukaiset neuvottelut, lausunnot
- Itä-Lapin maakuntakaavassa porotaloutta ei saatu laajemmin näkymään kaavamerkinnöissä → Pohjois- ja Tunturi-Lapissa tämä onnistui jo hieman paremmin
- Porotalous laajojen alueiden maankäyttäjänä tulisi näkyä selkeästi kaavoituksessa

Poronhoidon huomioiminen maankäytössä

3) YVA –menettelyt eri hankkeissa

- Ohjausryhmät, lausunnot, yleisötilaisuudet
- Paljon paperityötä, mutta voidaanko YVA-menettelyllä turvata poronhoidon edellytykset? Onko yhtään esimerkkiä vielä olemassa?

4) Erilliset sopimukset muiden maankäyttäjien kanssa

- Esimerkiksi puolustusvoimat

5) Lausuntojen antaminen

Yhteenveto

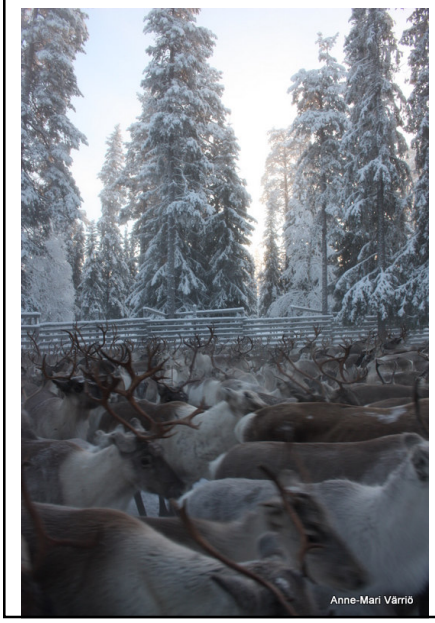

- Riittävät porolaitumet, laidunrauha ja toimiva laidunkierto poronhoidon perusedellytyksiä
- Muutokset maankäytössä vaikuttavat aina yleensä poronhoitoon → paliskuntien saatava näkemyksensä esiin
- Porotalouden paikkatietojen käyttö antaa osaltaan työkalun suunnitteluun, jotta pahimmilta ristiriidoilta vältytään, onko aineistoissa päivitystarvetta?

- **Poronhoito on voitava nähtävä myös ensisijaisena maankäyttömuotona**